

Turandot

Giacomo Puccini

CONCURS
MIRNA LACAMBRA
per accedir al
XIX CURS DE PROFESSIONALITZACIÓ

Dedicat a l'òpera

Le nozze di Figaro
de W. A. Mozart

Tancament de la inscripció: 4 de juny de 2015, a les 24.00h
Concurs els dies 10, 11 i 12 de juny de 2015

Organitza

ASSOCIACIÓ D'AMICS DE L'ÒPERA DE SABADELL

Plaça Sant Roc, 22, 2n 1a – E-08201 Sabadell (Barcelona)

Tels. 93 725 67 34 - 93 726 46 17

E-mail: fundacio.ml.xg@gmail.com / aaos@aaos.info

Patrocinen

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

Diputació
Barcelona

Fundació
BancSabadell

Ajuntament
de Sabadell

TURANDOT *Giacomo Puccini (1858-1924)*

Òpera en tres actes (sobretitulada en català).

Text de G. Adami i R. Simoni.

Estrenada al Teatre alla Scala de Milà, el 25 d'abril de 1926.

Turandot Maribel Ortega (22 i 26 - 4 / 1,8,10 i 17 - 5)
Eugenia Bethencourt (24,28 i 30 - 4 / 3,6 i 15 - 5)
Calaf Andrés Veramendi (22 i 26 - 4 / 1,8,10 i 17 - 5)
Eduardo Sandoval (24,28 i 30 - 4 / 3,6 i 15 - 5)
Liù Montserrat Martí (22 i 28 - 4 / 1,6,10 i 17 - 5)
Eugènia Montenegro (24, 26 i 30 - 4 / 3,8 i 15 - 5)
Timur Elia Todisco
Ping Carles Daza
Pang Bartomeu Guiscafré
Pong Marc Sala
Un mandarino Juan Carlos Esteve

Amb la col·laboració extraordinària del tenor
Dalmau González en el rol de *L'Imperatore*.

Director musical Daniel Gil de Tejada
Director d'escena Carles Ortiz
Disseny d'escenografia Jordi Galobart
Il·luminador Nani Valls
Vestuari: Teatre Principal de Palma de Mallorca

Cor Amics de l'Òpera de Sabadell
Polifònica de Puig-reig
Coral de l'Agrupació Pedagògica de Sant Nicolau
Orquestra Simfònica del Vallès

Mestres assistents musicals Andrea Álvarez

Anna Crexells

Traducció sobretitulat Jordi Torrents

Adaptació sobretitulat Glòria Nogué

Regidor d'escenari Jordi Galobart

Realització escenografia Raül Vilasís - Berta Vidal

Sastreria Manolita Benavides

Assistent sastreria Rachell Menjibar

Maquillatge Nani Bellmunt

Perruqueria Gisela Miret

Nova producció d'Amics de l'Òpera de Sabadell per Òpera a Catalunya

REPRESENTACIONS

ABRIL 2015

Sabadell <i>La Faràndula</i>	Dimecres 22, a les 21.00 h Divendres 24, a les 21.00h Diumenge 26, a les 18.00 h
Reus - Teatre Fortuny	Dimarts 28, a les 21.00 h
Lleida - Teatre de la Llotja	Dijous 30, a les 21.00 h

MAIG 2015

Viladecans - Atrium	Divendres 1 - a les 21.00 h
Girona - Teatre Municipal	Diumenge 3- a les 19.00 h
Manresa - Teatre Kursaal	Dimecres 6 - a les 21.00 h
Tarragona - Teatre Tarragona	Divendres 8 - a les 21.00 h
Granollers - Teatre Auditori	Diumenge 10 - a les 18.00 h
Sant Cugat del Vallès <i>Teatre - Auditori</i>	Divendres 15 - a les 21.00 h
Vic - Teatre L'Atlàntida	Diumenge 17 - a les 18.00 h

L'acció té lloc a Pequín, a la Xina Imperial, en època llegendària.

ACTE PRIMER

Davant les muralles de Pequín

El poble de Pequín escolta la proclama d'un mandarí (*Popolo di Pechino*). Mitjançant aquesta es recorda a tothom que la princesa Turandot només es casarà amb aquell pretendent de sang reial que encerti les tres endevinalles proposades per la princesa. Si no es així, el pretendent morirà. Acte seguit es fa saber que el darrer pretendent, el Príncep de Pèrsia, ha fallat i, per tant, serà decapitat tan bon punt surti la lluna. La notícia excita la multitud, sempre assedegada de sang, que acut en massa per presenciar l'execució.

Enmig de la gernació hi ha un ancià cec, acompanyat per una jove esclava que el guia. No són altres que Timur, el destronat rei dels tàrtars, i l'esclava Liù. El cec, empès per la gent, cau a terra i és ajudat a aixecar-se per un desconegut. Aquest no és altre que el seu propi fill, Calaf (el nom del qual no es descobrirà fins el final de l'òpera). El fill reconeix immediatament el pare. Timur, feliç en haver retrobat el fill, li explica la seva història, com la petita esclava Liù li ha fet de guia des del moment de la seva caiguda del poder. Calaf pregunta a la noia el per què d'aquesta actitud tan generosa i ella respon que ho fa perquè una vegada, ja fa temps, en el palau, ell li va dedicar un somriure.

Apareix el botxí Pu-Tin-Pao, aclamat pel poble (*Gira la cote!*). Poc després, el Príncep de Pèrsia és arrossegat cap el suplici i el poble demana clemència, però la princesa Turandot es mostra un moment per ordenar el botxí que procedeixi. Calaf, que fins aleshores mirava l'espectacle amb menyspreu, queda completament bocabadat per la bellesa de la princesa (*O divina bellezza! O meraviglia!*) i tot d'una decideix, contra les

súplices del seu pare i de Liù, presentar-se com a candidat a la mà de Turandot. Quan és a punt de colpejar el preceptiu gong, apareixen els tres ministres Ping, Pang i Pong per intentar-lo convèncer que no s'arrisqui ja que, al cap i a la fi, Turandot només és una dona (*Fermo! Che fai? T'arresta!*). Liù suplica dramàticament al príncep que no ho faci (*Signore ascolta*), però Calaf li diu tendrament que ja és tard (*Non piangere Liù*): està decidit a fer-ho; si perd la vida en l'intent li demana que no deixi sol el vell Timur. Calaf colpeja tres vegades el gong.

ACTE SEGON

Escena primera

El pavelló dels ministres en el Palau Imperial

Ping, Pang i Pong comenten la mala vida que tenen per culpa de l'actitud de la princesa (*Olà, Pang! Olà, Pong!*). N'estan farts de tanta sang vessada pels pretendents, la llista dels quals repassen. El que voldrien és participar en els preparatius del casament. Acaben la seva intervenció tot sospirant per retirar-se a les seves finques (*Ho una casa nell' Honan*). Se senten les trompetes que els convoquen a la cerimònia de l'enèsim pretendent.

Escena segona

Una gran plaça davant el Palau Imperial

Arriba una gran gentada: poble, ministres, guardians i cortesans, per esperar l'arribada de l'Emperador Altoum, que ha de presidir la cerimònia. Aquest entra i és aclamat pel poble (*Diecimila anni al nostro Imperatore!*). El mateix Emperador també està cansat de tanta sang i tanta mort i intenta advertir el jove pretendent que encara és a temps de retirar-se (*Un giuramento atroce mi costringe*). Calaf, però, diu que no. El mandarí llegeix l'edicte que recorda el procediment.

Apareix en escena Turandot i explica a tothom el per què de la seva actitud cruel amb els pretendents (*In questa reggia*). Tot és per venjar una seva avantpassada, la princesa Lou Ling, que va ser violada i morta per un estranger temps enrere. Aleshores, ella ha decidit no ser de ningú i imposar la prova mortal a tots els prínceps que vénen de tot arreu per fer-la seva. Acte seguit, ella mateixa proposa els tres enigmes. Calaf respon correctament a tots tres: l'esperança, la sang i Turandot. Tothom celebra la fi de les macabres proves, però Turandot no accepta haver perdut i suplica el seu pare que no la lliuri a aquest estranger (*Figlio del cielo! Padre augusto!*). L'Emperador, però, respon que així ho va jurar. Calaf, en veure la resistència de Turandot, i com que no la vol tenir per força, li proposa al seu torn una altra endevinalla: ella no coneix el seu nom; si l'arriba a saber abans de l'alba, ell morirà (*Tre enigmi m'hai proposto*). Turandot accepta.

ACTE TERCER

Escena primera

Els jardins del Palau Imperial. És de nit

Turandot ha ordenat, sota pena de mort, que ningú dormi a Pequín i que tothom es dediqui a esbrinar el nom del príncep ignot. Aquest, aleshores, reflexiona sobre la situació i es mostra convençut de la seva victòria sobre la freda Turandot (*Nessun dorma*). Ping, Pang i Pong es presenten per tal de convèncer-lo que acabi d'una vegada amb la situació: a canvi li ofereixen dones i riqueses, però Calaf roman ferm en la seva decisió.

Arriben uns guàrdies portant amb ells Timur i Liù. Algú els ha vist parlant amb el príncep i dedueixen, correctament, que coneixen el seu nom. També Turandot fa aleshores acte de presència i el botxí comença a torturar Liù que

ha confessat que és l'única que coneix el nom. L'esclava ofereix una resistència sobrehumana i no diu el nom. Aleshores, la princesa li pregunta què és el que li dona la força interior per suportar tal dolor (*Chi posse tanta forza nel tuo cuore?*) i Liù li respon: l'amor. Aleshores manifesta que callant li dóna al seu senyor (Calaf) l'amor (de Turandot); aquest és el suprem sacrifici del gran amor que sent per ell (*Tanto amore segreto*). Adverteix la princesa que ella, feta de gel, també es rendirà a l'amor (*Tu che di gel sei cinta*). I com que veu que és al límit de la seva resistència, arrabassa un punyal a un soldat i es mata.

Tothom plora la mort de la dolça Liù, sobretot el vell Timur. Pertorbat pels fets, Calaf s'enfronta amb ràbia a Turandot, retraient-li la seva fredor en vessar sang innocent (*Principessa di morte! Principessa di gelo!*). Segueix un llarg diàleg entre els dos en que Turandot, poc a poc, va perdent la seva rigidesa i, finalment, Calaf besa apassionadament la princesa. Surt el sol i sonen les trompetes del palau, al mateix temps que Calaf confessa el seu nom (*Io son Calaf, figlio di Timur!*).

Escena segona

Davant el Palau Imperial

L'Emperador i tota la cort compareixen davant el poble (*Diecimila anni al nostro Imperatore!*). Turandot diu al seu pare que ja coneix el nom de l'estranger: el seu nom és 'Amor' (*Il suo nome è... Amor*). El poble esclata d'alegria tot glorificant l'amor (*Amor! O sole! Vita! Eternità!*).

JAUME RADIGALES

*Crític musical
de Catalunya Música
i La Vanguardia
Professor de la Universitat Ramon Llull*

“Aquí s’acaba l’òpera, perquè el Mestre va morir en aquest punt”. Ho va proclamar Arturo Toscanini adreçant-se al públic que omplia la Scala de Milà el 25 d’abril de 1926, després d’haver dirigit l’estrena de *Turandot*. Puccini havia mort a Brussel·les dos anys abans, sense haver tingut temps a acabar la partitura. Se n’encarregaria Franco Alfano, que prendria part del material temàtic esbossat pel compositor de Lucca. Però Puccini havia posat punt final a la seva carrera després de l’ària de Liù “*Tu che di gel sei cinta*” i que es correspon amb la mort del personatge. El músic italià havia demostrat un cop més la seva genialitat, i és que *Turandot* és una obra mestra sense pal·liatius. Puccini hi va saber barrejar exotisme, avantguarda, espectacularitat i intimisme, amb un eclecticisme que, tanmateix, fa de l’òpera una obra perfectament unitària.

L’exotisme ve donat pel tema, molt ben tractat pel llibret d’Adami i Simoni, que van adaptar una obra teatral del segle XVIII de Carlo Gozzi, sobre la resistència de la princesa xinesa *Turandot* a casar-se: qui no endevini els tres enigmes que planteja la princesa, perdrà indefectiblement el seu cap. L’avantguarda s’expressa en aquesta obra en l’ús que fa Puccini d’una harmonia agosarada, que no estalvia dissonàncies barrejades amb elements orientalistes, fruit d’una intensa recerca musicològica que el compositor ja havia fet en òperes anteriors (*Madama Butterfly* i *La fanciulla del West*) ambientades en espais exòtics.

Però *Turandot* és també una òpera espectacular, ambientable en grans escenografies. I, tanmateix, l’òpera manté l’intimisme de la clàssica

heroïna pucciniana no pas en la princesa Turandot (que realment canta poc), sinó en Liù, la jove acompanyant de l'ancià Timur, pare de Calaf, que opta pel suïcidi per tal que Calaf sigui feliç superant l'última prova de Turandot.

Vocalment, el compositor italià genera un mosaic en què es confronten dues tessitures com són les del tenor líric-spinto (Calaf) i la soprano dramàtica (Turandot), al costat del lirisme de la ja citada Liù i també de la serenor de Timur, pare de Calaf, i que ha de cantar un baix.

L'òpera de Puccini ajuda a identificar situacions i personatges a través del recurs del *leitmotiv*. Per exemple, els corresponents a Turandot o a Calaf, a partir del material melòdic que es desenvoluparà al tercer acte amb el cèlebre "*Nessun dorma*". Però en Turandot Puccini fa, a més, encertades concessions a una comicitat mesurada i molt ben resolta, gairebé d'opereta, a través dels tres ministres Ping, Pang i Pong, funcionaris de la cort que es mouen com titelles de guinyol. Un baríton i dos tenors per a tres personatges entranyables, per a una de les millors òperes del primer terç del segle XX.

Els apocalíptics, seguint erròniament les paraules de Toscanini, han vist en *Turandot* la fi de l'òpera com a gènere, i fins i tot alguna ploma de pretès prestigi (¿) ha arribat a afirmar que després de *Turandot* ja no s'han escrit més òperes. Rotundament fals, no tan sols pel nombre de títols estrenats arreu del món des de 1926, sinó per la pervivència del gènere fins als nostres dies.

Qui afirma que després de l'òpera pòstuma pucciniana ja no s'ha escrit res més no es refereix al fet de negar vida futura al teatre musical, sinó que amb *Turandot* s'acaba una manera d'entendre el gènere. I aquí sí que podríem estar parcialment d'acord: i és que l'obra pucciniana culmina l'evolució del teatre musical d'acord amb uns esquemes i pressupòsits determinats, sense que això vagi en detriment de l'òpera en si mateixa. Certament, Puccini havia demostrat al llarg dels seus onze títols precedents l'assimilació dels mecanismes de l'escriptura operística, la consolidació d'un estil i personalitat pròpies i la seva voluntat d'anar més enllà. En aquest sentit, es pot dir que *Turandot* pretén –i aconsegueix– obrir un nou camí, una nova forma expressiva, que segurament hauria dut Puccini (d'haver viscut més anys) a una nova inflexió del seu llenguatge musical.

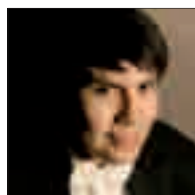

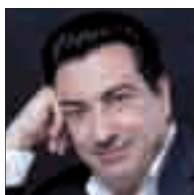
Maribel Ortega
Soprano
Principessa Turandot

Eugenia Bethencourt
Soprano
Principessa Turandot

Andrés Veramendi
Tenor
Calaf

Eduardo Sandoval
Tenor
Calaf

Montserrat Martí
Soprano
Liù

Eugènia Montenegro
Soprano
Liù

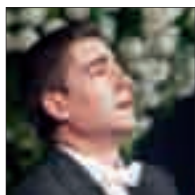

Dalmau González
Tenor
Altoum

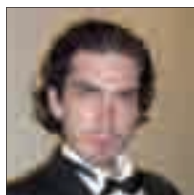

Elia Todisco
Baix
Timur

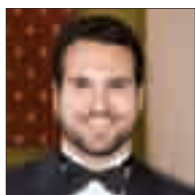

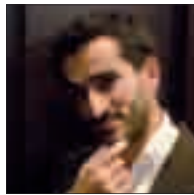
Carles Daza
Baríton
Ping

Bartomeu Guiscafré
Tenor
Pang

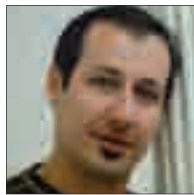
Marc Sala
Tenor
Pong

Juan Carlos Esteve
Baix
Un mandarino

Daniel Gil de Tejada
Director d'orquestra
i del cor

Carles Ortiz
Director d'escena

Jordi Galobart
Escenògraf

Nani Valls
Il·luminador

**COR AMICS DE L'ÒPERA
DE SABADELL**

Director: Daniel Gil de Tejada

POLIFÒNICA DE PUIG-REIG

Director: Josep M. Conangla

**CORAL DE L'AGRUPACIÓ
PEDAGÒGICA DE SANT NICOLAU**

*Directors: Laura Obradors
i Francesc Membrives*

Orquestra
simfònica
del Vallès

Associació d'Amics de l'Òpera de Sabadell

productora i organitzadora del

Cicle Òpera a Catalunya

PROPERA TEMPORADA 2015 — 2016

OCTUBRE - NOVEMBRE 2015

Le nozze di Figaro

W.A. Mozart

Sabadell: Teatre La Faràndula, 28, 30 d'oct. i 1 de nov.

Reus: Teatre Fortuny, 3 de novembre.

Lleida: Teatre La Llotja, 6 de novembre.

Manresa: Teatre Kursaal, 11 de novembre.

Sant Cugat: Teatre Auditori, 13 de novembre.

Granollers: Teatre Auditori, 15 de novembre.

Tarragona: Teatre Tarragona, 20 de novembre.

NOVEMBRE 2015

Dues obres mestres de l'òpera
de cambra cara a cara.

Sabadell: Teatre La Faràndula, 27 i 29 de novembre.

La serva padrona – *Giovanni Battista Pergolesi (1710 -1736)*

Il segreto di Susanna – *Ermanno Wolf-Ferrari (1876 - 1948)*

FEBRER - MARÇ 2016

Otello

G. Verdi

Sabadell: Teatre La Faràndula, 17, 19 i 21 de febrer.

Reus: Teatre Fortuny, 23 de febrer.

Sant Cugat: Teatre-Auditori, 26 de febrer.

Girona: Teatre Municipal, 28 de febrer.

Manresa: Teatre Kursaal, 2 de març.

Vic: Teatre l'Atlàntida, 6 de març.

ABRIL - MAIG 2016

Madama Butterfly

G. Puccini

Sabadell: Teatre La Faràndula, 20, 22 i 24 d'abril.

Reus: Teatre Fortuny, 26 d'abril.

Lleida: Teatre La Llotja, 29 d'abril.

Granollers: Teatre Auditori, 1 de maig.

Manresa: Teatre Kursaal, 4 de maig.

Viladecans: Atrium, 6 de maig.

Tarragona: Teatre Tarragona, 8 de maig.

Sant Cugat: Teatre-Auditori, 13 de maig.

Vic: Teatre l'Atlàntida, 15 de maig.

òperacatalunya

XXVIIè CICLE D'ÒPERA A CATALUNYA
XXXIIIa TEMPORADA D'ÒPERA A SABADELL

Producció i organització
d'Òpera a Catalunya:

Amics de l'Òpera de Sabadell

Membre de

Presidenta
i directora artística :

Mirna Lacambra

Patrocinen:

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

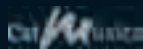
Fundació
BancSabadell

Ajuntament
de Sabadell

Col·laboradors:

DAVIDE SABADELL

HU
HOTEL URPI
SABADELL

Q
QUINTANA
ADVOCATS ASSOCIATS

GALERIA **ROVIRA**

LA VANGUARDIA